

ТУНДЖЕР ДЖЮДЖЕНОГЛУ

БЕЗВИХІДЬ

П'ЄСА , 2 АКТИ

Пам'яті Абді Іпекчі...

www.tuncercucenoglu.com
cucenoglutuncer@gmail.com
tcucenoglu@hotmail.com

- 1981 **Нагорода «Абді Іпекчі»**
- 1986 **Нагорода «Авні Біллігіл, Найуспішніший Письменник»**
- 1987 **Нагорода «Права Людини в Голландії»**

Примітки для допитливих читачів...

«Безвихідь» я написав у 1980-ому році. Тобто моя п'еса виникла за 9 років до того, як чилійський письменник Аріел Дорфман створив п'есу «Дівчина і смерть» (*Death and Girl*), що має схожий контекст. Наступного року, тобто у 1981-ому, на конкурсі драматичних творів «Безвихідь» отримала нагороду «Абді Іпекчі», яка вважається першою премією. Цю п'есу ставлять на сценах театрів США, Германії, Кіпру, Греції, на Туреччині. Наразі, у Франції «Безвихідь» має вийти у друкованому виданні.

ТУНДЖЕР ДЖЮДЖЕНОГЛУ

Дійові особи:

ДЖЕЛІКА 30 Років
 СПАНОС 45 Років
 ЛІЛІКА 20 Років

ДЕКОРАЦІЇ:

Досить простора вітальна зала. По праву сторону зали – вхідні двері, по ліву сторону – двері, що прочиняються у невидиму для глядача спальну кімнату. З протилежної сторони – повністю закриті фіранками вікна. Вітальний комплект крісел, книжкові полиці, радіо, магнітофон, стіл, газова піч, підставка для газет, телефон, диван, придатний для снання.

Акт перший

(Завіса. Голос з репродуктора)

Чоловічий голос: 21-го квітня 1967-го року в Греції стався заколот. Зачинщики заколоту, Пападопулос та його спільники, заарештували уряд. Парламент був розпущений. Всі партій припинили свою діяльність. Заколотники утворили «Народне Правління» З метою подолати опір та знищити опонентів було заарештовано 30 тисяч чоловік, серед них – письменники, митці, вчителі, юристи, журналісти, лікарі, офіцери, члени профспілок, селяни, робітники та студенти... Під час арешту 30 тисяч чоловік, більшість – невинні, стерпіли жорстокі тортури та катування.

(наближаються і віддаляються рівномірні рішучі кроки...)

Жіночий голос Прошло сім років... Афіни... 1974-ий рік...

(Відкривається завіса... Дзвонить дзвін... Гримить грім. Джеліка стоїть спиною до глядачів. В руці у неї пістолет. Вона перевіряє обойму та прилаштовує глушник. Чекає... Зачувши кроки, підходить до дверей, прислухається до звуків за дверима... Стук у двері... Пауза... Знову стук...)

ЛІЛІКА (Голос) Я. Відкривай!..

ДЖЕЛІКА (Швидко відкриває двері, Ліліка заходить у приміщення) Ви приїхали?

ЛІЛІКА Внизу...

ДЖЕЛІКА І як?

ЛІЛІКА Не знаю.

ДЖЕЛІКА Він щось підозрює?

ЛІЛІКА Не думаю.

ДЖЕЛІКА А машина?

ЛІЛІКА Він на своїй машині.

ДЖЕЛІКА Він міг приїхати на службовій.

ЛІЛІКА Я наполягла.

ДЖЕЛІКА Добре. Ну хоч тепер ти зрозуміла, як добре я вчинила, навчившись керувати авто?

ЛІЛІКА Зрозуміла. Ніяких ускладнень не буде, правда ж?

ДЖЕЛІКА З чого б це?

ЛІЛІКА Так, просто..

ДЖЕЛІКА Ти нервуєш.

ЛІЛІКА Патрулюють солдати..

ДЖЕЛІКА Вони щоночі патрулюють.

ЛІЛІКА Заходи безпеки.

ДЖЕЛІКА Які ще заходи?

ЛІЛІКА Вони намагаються чомусь запобігти..

ДЖЕЛІКА Чому?

ЛІЛІКА Не знаю.

ДЖЕЛІКА Ти хоч розумієш, що ти мелеш? Ти думаєш, що ми є причиною запобіжних заходів?

ЛІЛІКА Я нічого не думаю.. Я нервую так само як і тоді, коли ми зустрічались в ресторані.. Він поводив себе так наче про все знав..

ДЖЕЛІКА Про все?

ЛІЛІКА Про те, що ми приведемо його сюди..

ДЖЕЛІКА Не мели дурниць.. Скажи краще, він пив?

ЛІЛІКА Пив..

ДЖЕЛІКА Скільки?

ЛІЛІКА Дві склянки.. Якби я дозволила він би пив ще..

ДЖЕЛІКА Краще б дозволила..

ЛІЛІКА Але я не вмію водити машину..

ДЖЕЛІКА Атож.. Дивись, ось це мені подобається.. Як би там не було, а тут він буде пити скільки захоче.. Доки не здохне! Скільки він буде ще чекати внизу?

ЛІЛІКА Я сказала 5 хвилин.. Як тільки я відкрию штори і включу світло він зайде..

ДЖЕЛІКА Нехай вже заходить.

ЛІЛІКА Зачекай.. Ця справа спочатку мені здавалась дуже легкою..

ДЖЕЛІКА І що?

ЛІЛІКА А коли доходить до діла, то вже такою легкою не здається..

ДЖЕЛІКА (Преребиває) Бачиш, все йде як треба.

ЛІЛІКА А чи так піде і далі?

ДЖЕЛІКА Піде.. Тобі нема чого боятись..

ЛІЛІКА Боятись? Я не здатна аналізувати. Сестро... Це якесь дивне відчуття... Всередині якась незрозуміла тривога...

ДЖЕЛІКА Ти маленька Антігона... Маленька Антігона... Ти успішна театральна актриса... Скоро станеш професійною...

ЛІЛІКА Це інше... Адже тут не сцена театру...

ДЖЕЛІКА А хіба ні? (Сміється) Дивись! Хіба може бути сцена краща ніж оця. Вистава, яку ми будемо грати відома... Актори Желіка, Ліліка. Спанос... Давай починати...

ЛІЛІКА Дещо... Давай ще дещо почекаємо... (гримить грім... пауза...) Сестро, давай відмовимось від цього...

ДЖЕЛІКА Ти що здуріла?

ЛІЛІКА Трапиться щось погане...

ДЖЕЛІКА Пізно...

ЛІЛІКА Чому?

ДЖЕЛІКА Ми вже дійшли до краю...

ЛІЛІКА Я хвилююся і не можу нічого з цим подіяти...

ДЖЕЛІКА Перед початком вистави ти теж ві...дчувала страх але ж що потім? Найбільше аплодували тобі... Хіба це не прада?

ЛІЛІКА Я зійду вниз... і скажу що прийшла сестра... Він розвернеться і піде геть.

ДЖЕЛІКА І що все так просто? Розвернеться й піде!.. Я сім років все обдумувала... Я все спланувала до найдрібніших дрібниць... Помсту, немов дитину, я виношувала у собі і тепер, дати їй умерти, так і не втіливши в життя? Навже нехай все зійде йому з рук, невже нехай він гуляє на свободі? Це понинно статися... він повинен за все відповісти... Іншого виходу я не бачу... Ліліка... ти моя сестра... Хіба я бажаю тобі зла?

ЛІЛІКА Не бажаєш...

ДЖЕЛІКА Якщо так, то чому ти хвилюєшся? Достатньо лиш щоб ти робила те, що я кажу, без страху...

Роби все що треба...

і, нехай мене судитимуть... А якщо не хочеш, то давай зараз спустимось вниз і я виб'ю йому мозок, от і все...

ЛІЛІКА Тебе затримують...

ДЖЕЛІКА А можливо він прострелить мою голову... Давай покличемо його сюди і все буде так, як ми спланували...

ЛІЛІКА А якщо він щось запідозрить? А якщо зрозуміє, що тут щось не так?

ДЖЕЛІКА (показує пістолет) Він буде мовчати... Але я не думаю, що ним скористаюся... Нічого не станеться... Тому що ми все спланували до найдрібніших деталей... Ми багато

разів все відпрацьовували... Крок за кроком... Як професійний шахматист, ми прорахували кожний хід, який може бути зроблений у відповідь... Ми знаємо всі виходи і виходи... зараз відкриваємо штору... Ти вмикаєш світло і чекаєш... Він прийде сюди... Ти гарна і приваблива дівчина... В нього зараз лише одне на думці: піднятись сюди і лягти з тобою в ліжку... (Помічаючи, що Ліліка тремтить) Ти ніколи не будеш належати йому... Ніколи... Тому що все буде так, як ми спланували... зараз відкривай штору, нумо... (Ліліка тримає штору)

ДЖЕЛІКА Все буде в добре.

ЛІЛІКА Гарзд.

ДЖЕЛІКА Не забудь спитати в нього про сина...

ЛІЛІКА Не забуду... Якщо хочеш, можемо обійтись без цього...

ДЖЕЛІКА Це наш найбільший козир... Розумієш? З тобою все добре?

ЛІЛІКА Напевно...

ДЖЕЛІКА Нумо, до роботи... (Джеліка переходить у спальню. З-за дверей чути, як зачиняється замок. Ліліка відкриває штору. Тягнеться до вмикача світла. Відчиняються двері, заходить Джеліка)

ДЖЕЛІКА (Схвильовано) Дідько забирай... Дідько забирай ... Лець не забула. (забирає зі столу пістолет, повертається до спальні. Ліліка вмикає світло. Чути кроки, дзвінок в двері. Ліліка нервово відчиняє двері)

СПАНОС (Тримає магнітолу з автомобіля) Відверто кажучи, я вже втратив надію.

ЛІЛІКА Чому?

СПАНОС Подумав, що напевно, прийшла твоя сестра. (помітивши, що дівчина дивиться на те, що в нього в руках). Навколо ні душі. Гляди, хтось приробить йому ноги.

ЛІЛІКА Не зрозуміла...

СПАНОС Тобто... це щоб не поцупили... крадіїв стає дедалі більше... Навіщо воно мені треба. Краще вжити заходів... (Ліліка забирає зі Спаносових рук магнітолу, кладе її на стіл. Потім бере і вішає його плащ)

СПАНОС А тапочок немає?

ЛІЛІКА Заходь в черевиках.

СПАНОС Так можна забруднити підлогу...

ЛІЛІКА Нічого страшного... (Спанос витирає черевики)

СПАНОС Я навіть на роботі при першій можливості знімаю черевики... Інакше почуваю себе мов на вулиці...

ЛІЛІКА Якщо так тобі зручніше, то без проблем...

СПАНОС В мене нога затікла... Доки я тебе чекав.
(Сміючись, сідає) А у вас гарна квартира...

ЛІЛІКА Непогана.

СПАНОС Тільки дуже далеко...

ЛІЛІКА За сто метрів автобусна зупинка... Кожні півгодини ходить автобус і...

СПАНОС Все одно, далеко.

ЛІЛІКА Проте, за дешево винаймаємо...

СПАНОС Хіба не краще для вас було б винаймати ближче до центру?

ЛІЛІКА Звичайно, але в центрі немає дешевих квартир...

СПАНОС Гроші, які витрачаєте на проїзд, хіба не зрівнюють вартість?

ЛІЛІКА Ми все прорахували... Так дешевше... (Спанос відчуває напруженість Ліліки)

СПАНОС З тобою щось не так...

ЛІЛІКА Зі мною? Не так? Тобто?

СПАНОС Не так, не так... Ти нервуєш... Дозволь мені бути здатним помічати такі речі...

ЛІЛІКА Це відбувається вперше ...

СПАНОС Що вперше?

ЛІЛІКА Я ще нікого не приводила в цю квартиру... Може причина в цьому...

СПАНОС Може...

ЛІЛІКА Чому сказав «може»? Ти що не віриш?

СПАНОС Вірю. Хто живе на верхньому поверсі?

ЛІЛІКА На якому поверсі?

СПАНОС Та ж над вами, поверхом вище.

ЛІЛІКА Літня подружня пара.

СПАНОС В їх вікнах не горить світло.

ЛІЛІКА Напевно їх немає вдома... Думаю, вони пішли в гості до дітей. Інколи вони в них ночують. (голосом рятувальника). Розпалити камін?

СПАНОС Ні.

ЛІЛІКА Стало трохи прохолодно.

СПАНОС Якщо хочеш, розпалюй. Ти, напевно, змерзла.

ЛІЛІКА Так, трохи зимно.

СПАНОС Йде дощ... Мабуть, через це...

ЛІЛІКА З твого дозволу, я піду на кухню. Там вже все готове.

(Виходить. Спанос проходиться. Збирається відкрити двері спальні. Заходить Ліліка з підносом в руках)

СПАНОС (Багатозначно) Тут твоя спальня?

ЛІЛІКА Спальня моєї сестри. Я тут сплю.
СПАНОС І цієї ночі теж?
ЛІЛІКА Так.
СПАНОС Одна?
ЛІЛІКА Ти мене бентежиш..
СПАНОС Чому тут, а не в спальні?
ЛІЛІКА Моя сестра прискіплива... Вона сердиться, коли хтось заходить до її кімнати. (Вона мовби намагається відкрити двері кімнати) Бачиш, знову зачинила..
СПАНОС (Витягує з кишені в'язку ключів) Якщо хочеш, давай відчинемо..
ЛІЛІКА Ні..
СПАНОС Чому?
ЛІЛІКА Немає потреби її відчиняти.
СПАНОС Хоч побачимо, що там.
ЛІЛІКА Сестра буде сердитись.
СПАНОС З відки вона дізнається?
ЛІЛІКА Але ж краще, коли все по-чесному, правда?
СПАНОС Ти боїшся своєї сестри..
ЛІЛІКА Втім... Це не страх... Це, швидше, повага, як на мене.
СПАНОС Значить, повага?
ЛІЛІКА Вона робить все для того, щоб я вчилася..
СПАНОС А якщо вона прийде?
ЛІЛІКА Я посадила її на автобус... Щонайменше через три дні повернеться... Воду?
СПАНОС Я без води питиму... Ти про все подбала..
ЛІЛІКА (Вдало звільняючись від поцілунків) Так, подбала... Тільки не треба поспішати.
СПАНОС Я не поспішаю.
ЛІЛІКА Хіба вся ніч не нам належить?
СПАНОС Нам.
ЛІЛІКА Якщо так? (Чокаються)
СПАНОС У вас дуже гарні речі... Особливо меблі..
ЛІЛІКА Я ж казала, що моя сестра працює у великому меблевому магазині... Я видам тобі таємницю: ці меблі мають дрібні подряпини і вибоїни. Їх продають працівникам магазину.
СПАНОС Але ж дефектів не видно... Гарні..
ЛІЛІКА Кажу ж, продають. Не дають задарма..
СПАНОС В розсрочку?
ЛІЛІКА В розсрочку ...
СПАНОС Добре...

ЛІЛІКА Що добре? Складається враження, мов забираєш одразу і безкоштовно, однак проходить час і виявляється, що все не так просто. Сестра за ці меблі заплатила близько половини свого річного заробітку.

СПАНОС У вас що, немає телевізора?

ЛІЛІКА Не купили.

СПАНОС Як на мене, телевізор вам потрібен. Я телевізор дуже люблю... Серіали, фільми... Це розважає людину.

ЛІЛІКА Тому й не купили, що розважає. Мені треба вчитися...

СПАНОС Добре. (Підходить до полиці з книгами) Книги... Книги ... Книги тобі не заважають?

ЛІЛІКА Читаючи, я відпочиваю.

СПАНОС (Дістає одну з книг) Мобі Дік... Що це за книжка?

ЛІЛІКА Гарна книжка.

СПАНОС Читала?

ЛІЛІКА Чому питаєш?

СПАНОС Вона дуже товста... І шрифт дуже дрібний... Цікаво, як це в тебе вистачає терпіння читати... А очі не стомлюються?

ЛІЛІКА Ні... Я із задоволенням прочитала, до того ж три рази...

СПАНОС Три раи?

ЛІЛІКА Якби ти читав, тобі б теж сподобалось...

СПАНОС Про що вона?

ЛІЛІКА Про одного капітана... Він має єдину мету - піймати білого кита, який, колись відкусив йому ногу...

СПАНОС І що? (Тричі чутно свист)

ЛІЛІКА І вбити.

СПАНОС І що, спочатку до кінця тільки про це й мова?

ЛІЛІКА Так.

СПАНОС (Вдає, ніби йому цікаво) Напевно, в цьому є сенс...

ЛІЛІКА А ти взагалі не читаєш книг?

СПАНОС Якщо говорити відверто, то не читаю... Книги мені здаються, як би це сказати, вигадкою. Більшість з них - побрехеньки... До того ж, в мене немає часу... Обломов... Гончаров... Ось тобі й на! Це російські письменники?

ЛІЛІКА Як ти здогадався?

СПАНОС Та ж прізвиська -ов -мов закінчуються. Аби тільки ця книга не була заборонена...

ЛІЛІКА Але ж вона є у продажу...

СПАНОС І Ленін щось сказав на рахунок цієї книги... (читає просебе) А може вона й заборонена...

Звичайно, в тебе є я, однак, щоб ти не втрапила в яку халепу... я принесу тобі список забороненої літератури. Нагадаєш. От вже цей Ленін... Відібрав у селян усі землі... І заводи відібрав у їх власників... І кому віддав? Віддав державі... Тобто власником всього зробив державу. А люди поставали рабами. Працюють, як коні, як-небудь харчуються, сплять стільки, аби з ніг не впасти... Як це жахливо, правда? І у нас комуняки до цього прагнули. Добре, що наші зчинили революцію...

ЛІЛІКА Комуняки, кажеш?

СПАНОС А ти хіба не знаєш? Тобто, комуністи... Між собою ми називаємо їх комуняками... А ти зовсім не цікавишся політикою?

ЛІЛІКА Ні. Мені уроків вистає...

СПАНОС Добре, що зараз молодь подібно тобі виховується... Крім своїх уроків, нічим більше не цікавиться.

ЛІЛІКА Хіба це добре?

СПАНОС А хіба ні? Бачила б ти, що було до революції. Робітники, а особливо студенти, або комуняки, або їх прибічники. Свідомо чи не свідомо вони працювали на комуняк... Країна була на межі розвалу. Люди повинні щовечора і щоранку за наших молитися. (З вулиці чуто звук автомобіля. Спанос підходить до вікна, дивиться)

ЛІЛІКА А зараз вже все в порядку?

СПАНОС Ні. Зрадники ще продовжують вести підпільну діяльність... І як тільки знайдуть для цього вдалий момент, то знову вдадуться до руйнівних заходів. Однак, вони забувають про те, що їх час минув... Назад дороги немає. Тому що за сім років переконання змінилися... Освіта, освіта, освіта!.. Як тільки молоде покоління повністю зрозуміє ідею - мегало. Майже всі проблеми будуть вирішені. Мегало-ідея!

ЛІЛІКА Мегало-ідея?

СПАНОС Так! Мегало-ідея! (*Uygun adım manga sesi*)

Палаючий вогонь молоді. Якщо ти вкажеш йому вірний напрямок, то він воду нагріє й ти сам зігрієшся. А якщо залишиш без нагляду, то згориш у великій пожежі. Цій молоді треба показати мету. Ось Стамбул, ось Ізмір! До вчорашнього дня були нашими містами. Чому ж би їм знову не стати нашими? Ти напевно мене не слухаєш...

ЛІЛІКА Ні, з задоволенням слухаю. Цікаво, кіпрське питання, мабуть, досить загострилось..

СПАНОС Владнається, владнається... Наші свою справу знають. Троянського коня наповнили нашими офіцерами і солдатами...

В недалекому майбутньому весь Кіпр буде наш. Невже під час визвольної війни потоки крові поливали землю задля того, щоб ми по-братськи поділили острів і жили з ними разом? Ти не п'єш?

ЛІЛІКА Нііі, п'ю. (Насправді, все виливає у вазон)

СПАНОС (Витягує з полички книгу. Читає) Барбара Картланд... Це о за книга?

ЛІЛІКА Любовний роман...

СПАНОС Порно?

ЛІЛІКА Ні, любий. Звичайнісінький любовний роман...

СПАНОС Бач, це вже мені подобається...

ЛІЛІКА Чому?

СПАНОС Дві речі мають значення в житті людини... гроші і любов...

ЛІЛІКА А що б ти вибрав?

СПАНОС Напевно... Я б вибрав тебе...

ЛІЛІКА Це правда?

СПАНОС (Підходить) А чому ж ні? (Гримить грім)

ЛІЛІКА Ти знову поспішаєш...

СПАНОС Я в захваті від тебе... Порівняно зі своїми однолітками, ти дуже зріла...

ЛІЛІКА Ти теж не по роках квапливий. Начебто хочеш чимшвидше закінчити свою справу і втекти...

СПАНОС Звідки ти це взяла?

ЛІЛІКА Та майже всі чоловіки такі... Їх пристрасті живуть допоки не досягнуть цілі...

СПАНОС І все ти знаєш. Але я не схожий на інших чоловіків...

ЛІЛІКА Хотілося б, щоб не був схожий... Ти коли-небудь сідлав коня?

СПАНОС Звичайного коня?

ЛІЛІКА Так.

СПАНОС Сідлав.

ЛІЛІКА А чи сідлав коли-небудь коня, на якому раніше ніхто не їздив? Такий кінь буває норовливим, дратівливим, полохливим. Його треба не лякати, а навпаки, робити лагідним і слухняним...

СПАНОС Ти тільки подивись, що вона знає...

ЛІЛІКА А якщо поведешся грубо, то кінь скине тебе зі спини...

СПАНОС (Наче його зачепило) А я силою його осідлаю...

ЛІЛІКА Тоді кінь покаже тобі двері хліву...

СПАНОС А якщо я не вийду?

ЛІЛІКА Хоч би там як, а колись-таки вийдеш і втратиш шанс увійти ще раз.

СПАНОС Дуже розумна відповідь.

ЛІЛІКА Я хочу ще дещо в тебе запитати... Коли вранці ти сідаєш в машину, що ти робиш?

СПАНОС Що роблю? Дивлюся, спочатку, чи є масло в двигуні і вода в акумуляторі... Потім заводжу машину... Десь хвилину чекаю, доки прогріється двигун ... Потім...

ЛІЛІКА Вмикаєш передачу, тиснеш на газ, правда ж? Можемо почекати, доки прогріється двигун?

СПАНОС Ти мене провокуєш... Ох ти ж маленьке чортеня... (Відходячи) Краще б!.. Краще б!.. Краще б!..

ЛІЛІКА Що «Краще б»?

СПАНОС Краще б ми весь час були з тобою разом...

ЛІЛІКА Будемо... Безперечно, завжди, коли ти захочеш...

СПАНОС Я завжди хочу...

ЛІЛІКА І ти вважаєш, це можливо?

СПАНОС Що?

ЛІЛІКА Ти одружений.

СПАНОС Те, що я одружений не стане нам на заваді...

ЛІЛІКА Слухай. Давай подивимося на ситуацію з обох боків, а потім розберемося... (піднімають келихи). Ми познайомились випадково. Ти обідав в ресторані. Вигляд мав цілком безпечний, здавалося, ніщо в світі не має для тебе значення...

СПАНОС А ти за мною уважно спостерігала...

ЛІЛІКА Ти мені одразу сподобався. «Ось той чоловік, якого я шукала» сказала я собі. І лиш, помітивши обручку на твоєму пальці...

СПАНОС Обручка, яку я не люблю, до якої я так є не зміг звикнути. Я проживаю своє життя з жінкою, яку ніколи не зможу полюбити...

ЛІЛІКА Якби ми з тобою одружилися, я б стежила за кожним твоїм кроком, мов поліцей. Я б не відпускала тебе від себе ні на секунду.

СПАНОС Але тоді б я не зміг працювати...

ЛІЛІКА Працював би... Та я б щогодини дзвонила тобі. Можливо тобі б це набридало, але я б робила все, аби ти був щасливий. Я б обожнювала тебе. (Вмикає магнітофон)

СПАНОС (Збуджено під музику) Тиба! Он, виявляється, яке я цабе – а я й не знав...

ЛІЛІКА Однак, дечого я не розумію. Як ти одружився з жінкою, яку не любив?

СПАНОС Облиш.

ЛІЛІКА Давай нічого не будемо приховувати один від одного.

СПАНОС Виходячи з того, що ти мене приймаєш таким, який я є... (Пауза) В мене був один колега... Ми працювали на одній ділянці. Він сказав якимось: «Ти сам собі прасуєш, переш, готуєш... Давай краще знайдемо тобі дружину» Вона була старшою від мене... майже на десять років... Але багатю... В неї було три квартири... Краса не мала значення... Головне в жінці душевна краса і порядність... До того ж вона допомогала мені отримати додаткову освіту... Потім...

ЛІЛІКА (Робить тихіше музику) Потім...

СПАНОС Я опинився в церкві на вінчанні... Кажуть, весільне вбрання до лиця кожній жінці... Якби ті, хто так вважає, прийшли на наше весілля, вони б змінили свою думку. Я був ладен померти, коли ми разом мали виходити на вулицю і вона брала мене під руку. Інколи вона тримала мене за руку... Я соромився... Я хотів провалитися крізь землю. Якимось наш новий знайомий сказав, показуючи на дружину: «У вас дуже молода мати». А я не зізнався, що це моя дружина. Не зміг. По-правді кажучи, вона порядна жінка. Точніше, вона змушена залишатись порядною. Тому що не має шансу привернути увагу жодного чоловіка.

ЛІЛІКА А мене обрав тому що я гарна?

СПАНОС Ні, ні... Дивись, з тобою ми можемо про щось поговорити...

ЛІЛІКА Потім?

СПАНОС Потім... Потім народився син... Мій син... (Пауза) Однак до жінки в мене так і не з'являлося почуттів... Нарешті я почав користатися благами своєї професії. Я міг спокійно вештатися по барах і нічних клубах. Заводив дружбу, вступав у стосунки з тамтешніми дівчатами... Тільки й сина дуже любив. Потім я взяв себе в руки. Я віддавав належне вищій освіті. Коротше кажучи, від одруження я отримав сина і теперішню посаду.

ЛІЛІКА Але ти не дуже дбайливо виконуєш подружні обов'язки... А інколи і по ночах працюєш...

СПАНОС (Сміється) Буває й таке... І сьогодні щоб побути з тобою вдвох, я сказав дома, що повинен йти на роботу.

ЛІЛІКА Після цього всього, що ти мені розказав, повір, я тебе ще більше полюбила. Ти ширий. Дивись, я ще студентка... Я вчуся за підтримки старшої сестри. Я знаю чого хочу. Я раціоналістка. Ти мені дійсно дуже сподобався. Поступово я закохалася в тебе, зовсім не

розраховуючи на взаємність... Я хочу хоч інколи бути з тобою разом... Але в мене є одне прохання...

СПАНОС Кажі.

ЛІЛІКА Будь завжди зі мною відвертий.

СПАНОС А хіба я не відвертий?

ЛІЛІКА Не змушуй себе, коли вже не захочеш бути зі мною. Нічого від мене не приховуй.

СПАНОС Та що ж я приховую?

ЛІЛІКА Я не кажу, що приховуєш.

СПАНОС Якщо так, то в чому справа?

ЛІЛІКА Я хочу бути з тобою за умови, що це не переверне твоє життя з ніг на голову. Розумієш?

СПАНОС Так.

ЛІЛІКА Нехай ніхто не знає про нашу дружбу. Давай не будемо нікому цим хвалитися.

СПАНОС Та кому ж нам розказувати?

ЛІЛІКА В мене до тебе є ще одне прохання – це щоб ти не робив про мене поганих висновків.

СПАНОС Я не розумію.

ЛІЛІКА Не вважай мене за повію, через те, що на третьому побаченні я запросила додому чоловіка, з яким випадково познайомилася тиждень тому.

СПАНОС Чому б це мені так думати. Це ж я наполягав на тому, щоб прийти до тебе додому.

ЛІЛІКА Проте, я тебе на це спровокувала.

СПАНОС Не розумію.

ЛІЛІКА Хіба я тобі не сказала, що моя сестра від'їжджає на певний час і я залишаюсь одна? Мені соромно.

СПАНОС Але ми не могли піти в готель – там можна зустріти знайомих. Це я тебе на це змусив. Бачиш, в тебе не має жодного приводу, щоб відчувати провину. Не звинувачуй себе.

ЛІЛІКА Ні в чому?

СПАНОС Ні в чому! Тому що я теж себе не звинувачую.

ЛІЛІКА Правда?

СПАНОС Звичайно! Невже ми народилися на світ для того, щоб відчувати провину? А якщо і відчувати провину – то це має стосуватися всіх людей! Хто з нас не переживав каяття – нехай там за яку дрібницю? Хіба ми не звинувачували себе? Де це я прочитав? (Думає, не згадує) «Якби кожен, хто чинив неправильно, звинувачував себе решту свого життя, то весь рід людськицький зараз страждав би». Хіба кожен не намагається виставити себе справедливим в своїх

найбрутальніших, найнепотрібніших діяч? Хіба думки й переконання не змінюються з часом? Ми живемо в такому незбагненному світі, що річ, яку ти сьогодні вважав невірною, завтра виявляється правильною і навпаки: те, що було правильне вчора – неправильне сьогодні... За що маємо відчувати провину в такому разі?

ЛІЛІКА Мабудь щойно ти сказав неправду.

СПАНОС Яку неправду?

ЛІЛІКА Ти сказав, що не читаєш... Але мені затися, що ти читаєш багато.

СПАНОС Хто, я? (Бере в руки газету) Навіть щоденні газети я читаю з обов'язку. (Мовби розриваючи, гортає сторінки). Що маю читати? Навіщо маю читати? Настільки пусте все, що тут роказують і пишуть. Не розумію, з чого ти взяла, що я багато читаю?

ЛІЛІКА Звідки я знаю? Ти гарно говориш – ось і все.

СПАНОС Гадаю, я сказав, що мені 45 років.

ЛІЛІКА Я зрозуміла, що ти саме такий чоловік. Як тільки тебе побачила, зрозуміла.

СПАНОС А я навіть не помітив.

ЛІЛІКА (Ніби образившись) Ти хочеш сказати, що я не приваблива?

СПАНОС (Відверто) Я не хотів цього сказати. Зовсім навпаки. Ти дуже, дуже гарна!.. (Схвильовано) Найкраща з усіх, кого я бачив!..

ЛІЛІКА (Віддаляється, бачачи, що він хоче її обійняти) Ти не п'єш.

СПАНОС Ти дуже приваблива. (П'є) Ти дуже гарна.

ЛІЛІКА (Знову доливає в келих чоловіка) Сп'яній, щоб не бачити мене оголеною..

СПАНОС Яка ж тоді з цього користь?

ЛІЛІКА (Мовби соромиться) Але я дуже сором'язлива.

СПАНОС Але ж тобі нема чого соромитись..

ЛІЛІКА Гарна гра, правда?

СПАНОС Яка гра?

ЛІЛІКА Хіба я тобі не подобаюся?

СПАНОС Гра, кажеш. Що це означає?

ЛІЛІКА Продовжуй казати, що я тобі подобаюся, що я тобі дуже подобаюся.

СПАНОС Кажу. Але ти сказала гра!..

ЛІЛІКА Те що ми разом схоже на прекрасну гру. На сон... Як добре бути з тобою.. (бере його руку, піднімає) Ти зі мною не потанцюєш? (Танцюють. У Спаноса не дуже виходить. Він намагається підлаштовуватись під дівчину)

СПАНОС Ти дуже красива.

ЛІЛІКА Справді?

СПАНОС Надзвичайно...

ЛІЛІКА Що в мені тобі найбільше подобається?

СПАНОС Ніс... Вуста... Очі... Ноги...

ЛІЛІКА Хто знає, скільком жінкам ти казав ці самі слова?

СПАНОС (Щиро) До сьогодні в мене не було такої як ти.

ЛІЛІКА Ти не відповів на моє питання...

СПАНОС Та облиш їх всіх...

ЛІЛІКА (Мовби ревнує) Як я можу облишити жінок, з якими ти був разом?

СПАНОС Танцівниці другого сорту, п'ятого сорту співачки... Облиш їх всіх... Всі вони помилки в моєму житті так само як і дружина.

ЛІЛІКА Не говори більше про свою дружину. Я нервую. Через те, що це тебе засмучує... Мій нещасний... Я почуваюся захищеною поруч з тобою. Ти дуже сильний чоловік.

СПАНОС Кажі на мене чоловік.

ЛІЛІКА Чоловік!

СПАНОС Скажи моє і'мя. Моє і'мя.

ЛІЛІКА Спанос!

СПАНОС Іще, ще.

ЛІЛІКА Спанос! Спанос! Спанос!.. Задавиш! Відпусти!

СПАНОС Ти мене збуджуєш. Вже! Цей!..

ЛІЛІКА (Вдало звільняється з обіймів) Ти не будеш знімати піджак?

СПАНОС Піджак?

ЛІЛІКА Ти весь гориш... (Знімаючи з чоловіка піджак, мовби випадково торкається пістолета під пахвою) А це?

СПАНОС Він тобі заважає?

ЛІЛІКА Холодний шмат заліза поміж нами. Яка в ньому необхідність? (Спанос знімає пістолет)

ЛІЛІКА Він заряджений?

СПАНОС Якби ні, то для чого б я його тоді носив?

ЛІЛІКА Я буже боюся зброї.

СПАНОС (Спрямовує пістолет на дівчину) Дуже боїшся?

ЛІЛІКА Забери його!.. (Гримить грім)

СПАНОС Цієї ночі я прийшов тебе вбити.

ЛІЛІКА Будь ласка!.. Будь ласка!..

СПАНОС Але не з пістолета... В ліжку... Ти справді злякалася... Нумо!.. Прийди до тям, що трапилось?

ЛІЛІКА Нічого...

СПАНОС Ти знаєш, я дуже гарний стрілець? Не хочу хвалитися, але з відповідної відстані я влучаю в ціль.

ЛІЛІКА Не знаю.

СПАНОС Купа подяк... Медалі... Медалі... Медалі.

ЛІЛІКА В принципі, природна річ... Мабуть вже років з 25 ти тримаєш зброю в руках.

СПАНОС Постаив напроти цю склянку.

ЛІЛІКА Що ти збираєшся робити?

СПАНОС Дивись!.. Довкола нікого немає... Заходячи, я не побачив світла в жодному вікні. Я розіб'ю цю склянку з одного пострілу...

ЛІЛІКА Ти що з глузду з'їхав?

СПАНОС Давай!.. Однією рукою... Ніхто не почує.

ЛІЛІКА Ти, мабуть, здурів.

СПАНОС Не ображай мене.

ЛІЛІКА Виставиш нас на посміх. Не пий більше. Певно, вже зовсім п'яний.

СПАНОС Я не п'яний.

ЛІЛІКА П'яний.

СПАНОС Я не п'янію так швидко.

ЛІЛІКА (Протягує склянку) Якщо так, то пий...

Спанос спрямовує пістолет на протягнуту склянку. Ліліка опускає його руку)

СПАНОС Давай, моє янголя, давай... з твоїх рук я вип'ю все, що завгодно.

ЛІЛІКА (Начебто п'є) Ти коли-небудь вбивав людину на службі?

СПАНОС Можливо.

ЛІЛІКА Ти не надто впевнений. Чому кажеш «можливо»?

СПАНОС Уяви собі лікаря... Він робить операцію... Що має на меті лікар? Те, щоб після операції хворий встав здоровим і повернувся до життя, правда ж? Та незважаючи на всі зусилля лікаря, хворий не врятовується. По-твоєму, це вбивство?

ЛІЛІКА А якщо лікар навмисне вбиває хворого?

СПАНОС Жоден лікар хворого не вб'є.

ЛІЛІКА Кажеш, не вб'є?

СПАНОС Не вб'є. Ще ніколи не зустрічалося такого, щоб лікар бвив пацієнта з раною від кулі, чи пораненого в в автомобільній аварії. Стривай. Хоча якщо хтось прийшов, удаючись хворим, з метою вбити лікаря, то тоді, звісно, справа міняється...

ЛІЛІКА Тобто, якщо лікар, припустивши, що хворий його може вбити, поквапом вбиває хворого, ти вважаєш це природнім.

СПАНОС Ні! Не засумнівавшись, а в тому разі, якщо ситуація цілком зрозуміла, я це маю на увазі.

ЛІЛІКА А якщо хворий має такий самий сумнів?

СПАНОС Не розумію.

ЛІЛІКА Якщо хворий, припустивши, що лікар його вб'є, вдається до самозахисту?

СПАНОС Знову ж таки шансів в нього обмаль, тому що лікар краще за все знає, як оживити і як вбити людину.

ЛІЛІКА Тобто, ти вважаєш, що в такій ситуації він не матиме приводу відчувати провини за вбивство. Тобто, це не буде вважатися вбивством. Так?

СПАНОС Навіщо ти зараз про це починаєш?

ЛІЛІКА Ми розмовляємо.

СПАНОС Морочиш голову. Набридли мені ці теми. Є так багато речей, про які можуть поговорити, які можуть зробити разом чоловік і жінка... Смерть!.. Вбивство!.. Політика!.. Все це не має нас стосуватися... (Думає) Але якщо ти хочеш дізнатися, чи вбивав я правді людину, то це інше. Траплялося й так, що я як підлеглий служби безпеки, не міг врятувати винного... Зрештою, від мене не залежить, виживають чи не виживають ті, хто не відповідають чи протистають суспільному порядку... Тому що вони самі обрали свій шлях, і врешті мають скоритися, змушені!.. Добре, не будемо зараз про це говорити... (Хапає, піднімає дівчину, починає танцювати)

ЛІЛІКА Ти знову поспішаєш.

СПАНОС Нііі...

ЛІЛІКА Хіба не нам належить вся ніч?

СПАНОС Нам.

ЛІЛІКА Ти хитаєшся... Дивись, впустиш мене...

СПАНОС Не впусти.

ЛІЛІКА Ой. Ти наступив мені на ногу.

СПАНОС Болить?

ЛІЛІКА Трохи.

СПАНОС (Потихеньку садить Ліліку в крісло) Я не дуже вмю танцювати... За все своє життя я танцював лише кілька разів. Вперше - на весільному вечері. У той вечір, коли я одружився. Є такий звичай - наречений і наречена мають танцювати всій перший танок. І ми дотримувалися звичаїв. Дивись і слухай уважно: Якщо жінка наступить на ногу чоловікові, весь вік вона набто буде ним керувати... наче

начебто-то... Розумієш, вона мені наступила на ногу. Й не те, що наступила, розчавила, вона розчавила мої ноги своїми підборами. І навіщо? Щоб все життя мною керувати. Але вона помилилася. Бач, я зараз знову на службі... І відсьогодні я щоночі буду виходити на службу... І приходити до тебе!..

ЛІЛІКА А якщо твоя дружина здогадається, що ти не на службі?

СПАНОС Не здогадається.

ЛІЛІКА А якщо позвонить тобі на роботу?

СПАНОС О цій порі серед ночі?

ЛІЛІКА Чому б і ні? Не знаю, наприклад захворіє?

СПАНОС Вона ніколи не хворіє. Вона не захворіє і не помре... Ніякого дідька з нею не станеться!

ЛІЛІКА А твій син?

СПАНОС А що з моїм сином?

ЛІЛІКА Він приходить додому щовечора?

СПАНОС Приходить. Щоночі він дома. Повинен бути дома. Чому ти питаєш?

ЛІЛІКА Твій син на тебе схожий?

СПАНОС (Дістає з портмоне фотографію. Простягує) Тримай!.. Вирішуй сама.

ЛІЛІКА (Бере, дивиться) Дуже гарний.

СПАНОС Схожий на мене?

ЛІЛІКА Абсолютно... Мабуть, дівчат має багато.

СПАНОС Сину мій... Мій єдиний синочок.

ЛІЛІКА Любить жінок?

СПАНОС Не знаю. Ми, як батько з сином, не торкаємося таких тем. Може і любить... А може і ні... Можливо в нього і є стосунки з якоюсь жінкою... Чому ти про все це питаєш?

ЛІЛІКА (Простягуючи фотографію) Видно, що твій син - дуже вихований хлопець... Приємно бути батьком такої дитини...

СПАНОС Так! Він добре вміє вибирати друзів... Добре вчиться... (Намагається поцілувати)

ЛІЛІКА А якщо, наприклад, цього вечора він не прийшов додому... Що робитиме твоя дружина?

СПАНОС Ти зовсім не схожа на інших... Таких як ти...

ЛІЛІКА Але ти не відповів?

СПАНОС Що?

ЛІЛІКА Ти не слухаєш мене.

СПАНОС Слухаю.

ЛІЛІКА Якщо так, то відповідай на моє запитання...

СПАНОС Про що ти питала?

ЛІЛІКА Я спитала, якщо твій син цього вечора не прийде додому, то що буде робити твоя жінка.

СПАНОС Одні й ті ж самі запитання...

ЛІЛІКА Припустимо, що не прийшов... Дружина відразу почне дзвонити тобі на роботу, правда ж? Не знайде тебе там... І що тоді буде? Вона дізнається, що ти не на службі і почне тебе підозрювати... Хіба не так?

СПАНОС Навіщо ти зараз починаєш про мого сина, про дружину? Ми тут наодинці... В тебе надзвичайно багата фантазія... Сказати тобі дещо? З тебе вийде добрий поліцейський...

ЛІЛІКА Чому?

СПАНОС Ти здатна вигадувати неможливі речі...

ЛІЛІКА (Робить гучніше музику) Добре, облишимо. (Розтібуючи гудзики на сорочці чоловіка) Твоє тіло зовсім не постаріло... (відходить, роздивляється на відстані) Мов статуя. Дозволь мені дивитись на тебе з відстані.

(Спанос, щоб надати тілу кращої форми, втягнув живіт)

ЛІЛІКА Лягай посередині... можеш повернутися спиною?

СПАНОС Навіщо?

ЛІЛІКА (Вдає, що соромиться) Я хочу спокійно роздягнутися.

СПАНОС Але ж тобі нема чого соромитись... До того ж, я хочу тебе бачити.

ЛІЛІКА Авжеж... Трохи згодом... Прошу, не дивися на мене... (Спанос відвертається. Дівчина розуміє, що чоловік добре напідпитку. Бере пістолет. По тому, як вона його тримає, видно, що не вміє ним користуватися) Не дивися на мене! Не дивися! (Повільно підходить до дверей спальні) Не дивися. (Відчиняються двері спальні, заходить Джеліка з пістолетом в руці. Джеліка вимикає музику. Спанос повільно повертає голову)

ДЖЕЛІКА Встань.

СПАНОС Що відбувається?

ДЖЕЛІКА Я сказала, встань!

СПАНОС Це твоя сестра?

ЛІЛІКА Так.

СПАНОС Що відбувається?

ДЖЕЛІКА Ти знаєш, що в мене в руках, правда? На ньому є й глушник... Ти ж знаєш, що пістолети з глушником роблять свою справу... До того ж безшумно... Ти розумеш, правда ж.

СПАНОС Що вона збирається робити?

ДЖЕЛІКА Трохи згодом побачиш. Я не такий влучний стрілець, як ти, але все ж таки виб'ю тобі мозок з цієї відстані! Май це на увазі і роби те, що я казатиму!..

СПАНОС Але я не мав поганих намірів ...

ДЖЕЛІКА Не мав поганих намірів?

СПАНОС Не мав... Ми тут трохи...

ДЖЕЛІКА Це ми зараз з'ясуємо... Один невірний рух і, присягаюся, я виб'ю тобі мозок.

СПАНОС (Намагається пригадати голос) Твій голос... Го...

ДЖЕЛІКА Повернися спиною!.. Я сказала, повернися!..

Вставай на ноги!.. Я сказала, вставай!.. Йди!.. Я тобі сказала, йди!.. Йди до підставки!.. І, дивись, жодного невірною руху... Зробиш ще крок - стрілятиму... Підніми її... Підніми, я сказала... (спанос піднімає підставку для газет. Бачить кайдани. Випускає з рук підставку)

ДЖЕЛІКА Вдягай на ноги кайдани... Кайдани вдягай... Нумо!

Швидше... Без зайвих рухів... Виб'ю мозок... Давай, трохи швидше... Не відволікайся... Надягай, кажу... Гарно замкни...

Давай! (спанос на якусь мить призупиняється. Ясно, що він сплановує напад. Джеліка стріляє)

СПАНОС В чому справа?

ДЖЕЛІКА Я вистрелила не для того, щоб влучити. Однак, якщо ще будеш відволікатися - я тебе пристрелю.

Присягаюся, пристрелю... Засовуй ноги... Засовуй! (спанос засовує обидві ноги в кайдани) Замикни замок... Сильніше, він замикається... Сильніше!.. Сильніше!..

(Ліліка підходить до чоловіка ззаду... Протягує руку до кайданів - раптом чоловік хапає її за волосся. Поступово опускає руку до шиї дівчини, притискає її до себе)

СПАНОС Що це, га? Що відбувається? Що ти робиш? Що все це означає? Ти божевільна, чи що? (Джеліка не знає що робити, чекає, тримаючи в руці пістолет) Зараз ти мене слухай уважно... Дивись, не кажи, що будеш стріляти... Один невірний рух - і я переламаю цю прекрасну ший твоєї сестри. Розумієш? Кидай сюди пістолет... Кидай!.. Давай поговоримо... (Бачачить, що не кидає, здавлює ший дівчини) Ти думаєш, що я жартую, дурна! Вб'єш сестру... Кидай.

ДЖЕЛІКА Кинула... Досить!..

СПАНОС Що тобі не так, скажи? Навіщо ти це зі мною вчинила?

ДЖЕЛІКА Ліліка моя сестра...

СПАНОС Я знаю. Я прийшов тому, що вона мене сюди покликала. Я не знав, що ти дома. До того ж, в мене не було поганих намірів... Ми просто випили... Мені подобається

твоя сестра... Я навіть її люблю... Так, люблю... Може я трохи старший від Ліліки... Чому б мені не кохати... Люблю... Відімкни ці замки! Відімкни! Відімкни! Я хочу бути з твоєю сестрою, так хіба це провина?

ДЖЕЛІКА (Поступово оволодіває собою) Але ти одружений...

СПАНОС Ну і що... Я ж не перший одружений чоловік, який вступає в стосунки з молодою дівчиною... Відімкни ці замки...

ДЖЕЛІКА А хіба не природньо те, що я оберіаю свою сестру?

СПАНОС Природньо... Відімкни ці замки... Поговоримо більш спокійно... Дивись, я розлучуся з дружиною... Ми не будемо бачитись до кінця розлучення... Розумієш? Я відразу піду... Відімкни ці замки... Я одягнусь і піду... Чому ти нічого не говориш? Я кажу, відімкни... Відімкни... Ти змушуєш мене нервувати... Інакше я зламаю їй шию, відімкни...

ДЖЕЛІКА Не вимагай цього від мене... Давай говорити так...

СПАНОС Не подивлюсь ні на що і зламаю їй шию... Секундна справа... Побачиш, я сильний...

ДЖЕЛІКА Якщо ти завдаси їй шкоди, то живим з цього дому не вийдеш, ти про це знаєш, правда ж? (Чує, як стогне сестра) Я розріжу тебе на шматки кухонним ножем... Не дави!.. Не дави!..

СПАНОС (Послаблює) Якщо ти хочеш, щоб нічого не сталося, звільни мене. Потрібно, щоб ти мене звільнила... Розумієш?

ДЖЕЛІКА Розумію.

СПАНОС Якби я знав про твої наміри... Ці кайдани? Начебто все було сплановано заздалегідь... Звільни мене... Розійдемося по-дружньому.

ДЖЕЛІКА Я відпущу... Але більше ти не будеш бачити моєї сестри...

СПАНОС Добре... Добре, не буду...

ДЖЕЛІКА Не будеш бачити, доки не розлучишся з дружиною...

СПАНОС Не буду...

ДЖЕЛІКА І відразу звідси підеш...

СПАНОС Піду...

ДЖЕЛІКА Дай мені слово...

СПАНОС Даю слово.

ДЖЕЛІКА Дай слово чоловіка...

СПАНОС Присягаюсь, я піду... Відразу піду... (Джеліка кладе пістолет на підставку. Дістає з кишені ключі. Спанос вірить.)

ДЖЕЛІКА (Протягуючи) А якщо ти накинешся на мене?

СПАНОС Коли?

ДЖЕЛІКА Коли я тебе звільню...

СПАНОС Присягаюся, я нічого не зроблю... Я відразу піду...
Повір мені...

ДЖЕЛІКА Я не маю підстав тобі вірити...

СПАНОС У нас в обох немає вибору... Ти хочеш смерті
своєї сестри?

ДЖЕЛІКА Ні!

СПАНОС В такому разі ти змушена мене звільнити... На
цьому справа скінчиться... Якщо знаєш інші варіанти, то
скажи...

ДЖЕЛІКА Не знаю ...

СПАНОС В принципі, тобі немає від чого захищати сестру.
Дивись, схоже, ти гарна дівчина. У вас дуже красиві
меблі. Я подумав, який гарний у дівчини смак. Я хотів з
тобою познайомитись. Та твоя сестра сказала, що не час.
Хіба ми в ресторані про це не говорили? (Ліліка показує
очима «так»)

ДЖЕЛІКА Ти кажеш, що і любиш її і можеш її вбити. Хіба в
цьому немає протиріччя? Що це за любов така?

СПАНОС В чому тут протиріччя? Це якась чудна ситуація.
Спочатку мені потрібно врятувати себе...

ДЖЕЛІКА (Знову робить вигляд, начебто повірила) Ти маєш
рацію. Я змушена тобі вірити. Ти одружений... Якщо ти підеш
і робовкаєш наліво і направо про цей випадок, я знайду
твою дружину і у вій красі розповім їй про твої стосунки
з моєю сестрою. (Джеліка підходить. Робить вигляд, що
протягує ключі Ліліці. Спанос тримає дівчину, але
відчуваючи певне полегшення... Джеліка раптово вихоплює
сестру зі Спаносових рук... Спанос розгублений)

ДЖЕЛІКА Мерзотник! (Плює Спа носові в обличчя).

Відтепер ти під наглядом, тварюка! Ти мене не впізнав?

СПАНОС Не впізнав.

ДЖЕЛІКА І добре, що не впізнав... Але зараз не має на те
причини, щоб ти мене не пізнав. (Джеліка знімає з голови
перуку) Що, й досі не впізнав? (Знімає окуляри) Добре
придивись... А зараз?

СПАНОС (Розгублено) Джеліка!

(Спанос так само в кайданах. Руки його таж в наручниках. На обличчі видно сліди подряпин. Джеліки немає. Чутно звук пролітаючого гелікоптеру... Спанос приходить до тями...)

СПАНОС Де вона?
ЛІЛІКА В кімнаті...
СПАНОС Що робить?
ЛІЛІКА Не знаю.
СПАНОС Ти співучасник злочину, слід тобі знати... Що вона зі мною зробить.
ЛІЛІКА Я ж сказала, що не знаю...
СПАНОС І тебе вона використала!..
ЛІЛІКА Я була змушена робити те, що вона скаже...
СПАНОС Обманючи мене?
ЛІЛІКА Я зробила те, що треба...
СПАНОС Ти не дивишся на мене, коли говориш..
ЛІЛІКА Зовсім ні!
СПАНОС Ти ж занеш, те, що ти скоїла є злочином, правда?
ЛІЛІКА Знаю..
СПАНОС Якщо так, то навіщо ти на це погодилась?
ЛІЛІКА Ти винен...
СПАНОС Ні в чому я не винен!..
ЛІЛІКА Побачимо.
СПАНОС Я не винен, повір.
ЛІЛІКА Це ти будеш розказувати не мені, а сестрі.
(Пауза)
СПАНОС Вона справді твоя сестра?
ЛІЛІКА Ти що не віриш?
СПАНОС Ти ж самого початку брехала мені.
ЛІЛІКА Сестра вона мені...
СПАНОС Скільки нам іще чекати?
ЛІЛІКА Якщо хочеш, давай скажемо...
СПАНОС Ні! Поки що ні. Ти казала, що студентка?
ЛІЛІКА Я студентка...
СПАНОС Може це теж брехня... (Ліліка мовчить. Якийсь час пауза) Дивись, схоже, ти гарна дівчина... Вляпаєшся в халепу... Краще, відпусти мене...
ЛІЛІКА Як?
СПАНОС Відімкни замки і я піду... Давай!
ЛІЛІКА Ключ в неї...
СПАНОС Ти ж здібна дівчина... Ти ж пречудово можеш звяти ключі потай...

ЛІЛІКА Навіщо?

СПАНОС На те, що я міг вибратися звідси ...

ЛІЛІКА Навіщо б я приводила тебе, якби збиралася допомагати тобі звідси вибратись?

СПАНОС Дивись, ти вплутуєшся впогану справу... До того ж ще не пізно... Щомиті ти можеш змінити своє становище... Ти що боїшся?

ЛІЛІКА Вже не боюся. Найскладніша частина цієї справи позаду. Ніхто не знає, що ти знаходишся в цій квартирі.

СПАНОС Але на вулиці моя машина... Хоч і не службова, але багато хто знає мою машину... Якщо тут проїде дорожня поліція, її відразу впізнають...

ЛІЛІКА Впізнають, ну то й що?

СПАНОС Що може робити моя машина тут, хтозна-де.

Стануть чекати. Вони побачать, я не приходжу і... Можливо вони обшукають квартиру за квартирою... Уяви собі, що вони мене знайдуть... Ти втратиш своє майбутнє... Давай, допоможи і я заберуся звідси...

ЛІЛІКА Це варте ризику. Тому я вже хочу, хочу щоб ви звели рахунки.

СПАНОС Оххх! Ти чиниш зле невинній людині і навіть не підозрюєш.

ЛІЛІКА Якщо ти не винний, то чому тоді такий схвильований?

СПАНОС Твоя сестра людина неадекватна... Вона вбила собі в голову мене покарати. Мені треба врятуватися, без варіантів...

ЛІЛІКА Навіщо? Якщо ти невинний, то ти врятуєшся...

СПАНОС Я не винний... (Не помічає, як відчиняються двері і заходить Джеліка) Присягаюся, я невинний...

ДЖЕЛІКА Гадаю, ти вже протверезів... Я хочу, щоб ти був тверезий... Тому що має велике значення те, що ти будеш відповідати... На якомусь етапі ти сам вирішиш своє майбутнє...

СПАНОС Слухай, Джеліка... Відпусти мене... І нікому не розповім про те, що тут сталося...

ДЖЕЛІКА Що?

СПАНОС Я відразу забуду, про все... Ти не правильно робиш...

ДЖЕЛІКА Не правильно роблю?

СПАНОС Тобто, я не це хотів сказати... Що було, те пройшло... Відімкни ці замки... І я піду... Присягаюся, жодного разу не згадаю, те, що наразі тут сталося. Давай про все забудемо ...

ДЖЕЛІКА Що, так просто?

СПАНОС Звичайно просто... Кидай ключі, відімкнемо замок...

ДЖЕЛІКА Відімкнемо...

(Джеліка підходить. Робить вигляд, ніби відмикає. Спанос не вірить. Раптом вона випліскує йому в обличчя випивку з бокалу, який тримає в руці)

ДЖЕЛІКА Будеш себе захищати, падлюко!..

СПАНОС Як?

ДЖЕЛІКА Ти мені такої можливості не дав, але як бачиш, я тобі її даю.. Чи так?

СПАНОС Ти сама себе на це зумовила...

ДЖЕЛІКА А ти хіба не вірив у те, що я винна?

СПАНОС В решті решт, тебе звільнили. А чи я маю такий шанс?

ЛІЛІКА Захищай себе... Пояснюй, чому ти саме до таких методів вдався у тій ситуації...

ДЖЕЛІКА (Протягує цигарку до рота чоловіка) Затягнись, давай... Хто ти, щоб курити, поруч зі мною, га? Так ти сказав, правда? Хто ти, щоб курити, поруч зі мною, га?

ЛІЛІКА Сестро!..

ДЖЕЛІКА Вимкни світло... На мої запитання даєш коротку, чітку і вірну відповідь. Як твоє ім'я? Як твоє ім'я?

СПАНОС Ти знаєш...

ДЖЕЛІКА Ще раз кажу... Те, що ти не будеш відповідати, тобі нічого не дасть! Навпаки! Як твоє ім'я?

СПАНОС Ти знаєш моє ім'я...

ДЖЕЛІКА Ти теж знав моє ім'я. Відповідай!

СПАНОС Спанос...

ДЖЕЛІКА Скільки тобі років?

СПАНОС Що ти збираєшся робити?

ДЖЕЛІКА Припини! Відповідай... Давай!..

СПАНОС 45...

ДЖЕЛІКА Ти обружений?

СПАНОС Так, одружений...

ДЖЕЛІКА Скільки в тебе дітей?

СПАНОС Один... Один син...

ДЖЕЛІКА Скільки йому років?

СПАНОС 22...

ДЖЕЛІКА Чим він займається?

СПАНОС Ще студент... Отримує вищу освіту...

ДЖЕЛІКА Твій батько, мати?

СПАНОС Померли...

ДЖЕЛІКА Чим займався твій батько?

СПАНОС Досить вже!..

ДЖЕЛІКА Чим займався твій батько?
СПАНОС Працював робочим на пекарні ...
ДЖЕЛІКА А мати?
СПАНОС Домогосподарка...
ДЖЕЛІКА Хто помер першим?
СПАНОС До чого тут зараз це?
ДЖЕЛІКА Це мені вирішувати... Відповідай!..
СПАНОС Ти тут виставу розігруєш!..
ДЖЕЛІКА Ти напевне не знаєш, в якому ти становищі...
СПАНОС Ти ставиш безглузді запитання... Хто з них помер першим?
ДЖЕЛІКА Ти теж знав, хто я така. Але все ж таки невтомно, невгамовно, залишаючи мене без їжі, води і сну цілими днями!... Й ночами!..
СПАНОС То було офіційно..
ДЖЕЛІКА А так більш реально, правда? До того ж жертва з катом помінялися місцями... Якщо хочеш, то почнемо..
СПАНОС Що?
ДЖЕЛІКА Сім років тому ви на мінібусі, повному службовців, взяли в облогу будинок, в якому ми жили... Поки частина з вас чекала на вулиці, ви втрюх зайшли до середини... Ви стукали двері квартири підвального поверху, немов виламували, били в неї руками й ногами..
СПАНОС Спочатку ми натиснули на дзвоник... Він не працював..
ДЖЕЛІКА Двері відчинила літня жінка... Ау у вас в руках револьвери, автомати..
СПАНОС Ми були змушені вжити заходів..
ДЖЕЛІКА Мовчи... Твоя черга говорити прийде трохи згодом..
СПАНОС Не могли ж ми прийти з букетом квітів... Ми здійснювали операцію..
ДЖЕЛІКА Безсумнівно..
СПАНОС Якщо так, то чому звинувачуєш?
ДЖЕЛІКА Я ще не звинувачувала... Я тільки прояснила ситуацію... Хіба в ваших руках не було зброї?
СПАНОС Була, тому що так було потрібно..
ДЖЕЛІКА Очі літньої жінки збільшились від жаху..
СПАНОС Хіба тільки літні жінки бояться? Страх природній для кожної людини... Ми ж не знали, як нас зустрінуть всередині. Ми теж боялися..
ДЖЕЛІКА Як би там що, квартира була маленькою.. Лиш кімната та вітальня... Навіть вікна були вгорі... Ми могли бачити лише ноги від колін людей, які проходили повз. Ми жили під землею... Поки один з вас перевертав верх дном все

на кухні, інший йшов в туалет, ще інший переривав матраци... Котрийсь волік зі спальні маленьку дівчинку... Малесенька була дівчинка... Ти взяв її за волосся і своїми здоровенними брудними руками надавав їй ляпасів...

СПАНОС Ні! Я посмикав її за вуха!

ЛІЛІКА Надавав ляпасів... Тією дівчинкою, тією маленькою дівчинкою була я... (Пауза)

СПАНОС Так, так, я пригадав... Попередньої ночі я не спав, а ти так ревіла, що могла будь-кого вивести з себе...

ДЖЕЛІКА Ти настільки жорстокий, що здатен бити маленьку дівчинку...

СПАНОС Ти на все дивишся зі своєї точки зору... Зараз я ще краще пригадав... Коли привели дівчинку, я відразу підійшов... І хотів погладити її волосся, щоб вона не боялася... Згадай... Ну ж згадай... А ти що зробила? Взяла і плюнула мені в обличчя...

ЛІЛІКА Справді, так і було... Але ти увійшов на кухню, вийшов, потім дав ще одного ляпаса...

СПАНОС Я увійшов на кухню, щоб вмитися. Тільки води не було... Хоча я протер хустинкою обличчя, від того що не вмився, краще почуватися не став. Коли я увійшов до вітальні, ти теж прийшла...

ДЖЕЛІКА Коли я підійшла до будинку, то зрозуміла, що відбувається щось надзвичайне... Околиця була захоплена озброєними людьми... Мешканці району злякано виглядали з-за фіранок і кутків... Я увійшла до середини. Ти відразу наскочив на мене й почав бити руками й ногами.

ЛІЛІКА «Кажі!.. Кажі!.. Кажі!..» Повторював ти без перестанку... «Рятуйте! Дочку вбивають!..» Кричала мама.

ДЖЕЛІКА Ви примусили її замовкнути... То були погані дні... Ніхто нікому не міг допомогти... Що я повинна була сказати?.. Навіщо ви змусили замовкнути маму? Чому плакала сестра?.. Чому книги літали в повітрі?.. Чому одяг був викинутий на підлогу?.. Навіть урни були вичищені... Навіщо був цей ретельний обшук?..

- Чому в тебе так багато книг?
- Навіщо тобі книга кулінарних рецептів?
- Навіщо вам телефоний довідник, якщо у вас немає телефона?
- Навіщо ви повісили сюди цю картину? Навіщо? Навіщо? Навіщо? Кажі!.. Кажі!.. Кажі!..

Що я мала сказати?

СПАНОС Ти не давала адреси свого друга...

ДЖЕЛІКА Він поїхав до себе на Батьківщину... Якби ви спитали по-людські, я б сказала... Тільки ви як навіжені накиннулися на мене, я хотіла, щоб він не постраждав...

СПАНОС Однак до самого кінця ти так і не дала його адреси... Якби дала, то нічого б не було.

ДЖЕЛІКА Спочатку ви одягли наручники... Потім виштовхали на вулицю... Посадили в машину, даючи усвідомити весь жах мешканців району, які визирали з вікон, із-за віконних фіранок... Потім дали усвідомити наближення жахливих днів, годин, хвилин, секунд... То були секунди, які ніколи не минали... Кулаки... Ти мов пустий мішок... Мов вичавлений лимон...

- Скільки разів на день ти спиш з тим покидьком?

- Зараз він де?

- Нам що мати тебе, допоки ти не скажеш його адреси? Тварюка. Тварюка. Я б могла тебе вбити...

(Джеліка втрачає контроль, наступає на Спаноса. Спанос раптом кидається вперед. Хапає Джеліку. Коротка схватка. Ліліка рукояткою пістолета б'є Спаноса по голові. Забирає сестру... Спанос повалений на підлогу)

СПАНОС Чому? Чому ти його не здала? Якби ти сказала, то цього б усього не було... Чому? Він був звичайний чоловік...

ДЖЕЛІКА Ні! Він був надзвичайний хлопець... Він навчив мене, що бідність - це не присуд долі... (Добре ідеалізує) Я любила його... Він не був людиною, яку б можна було не любити... Він був оптимістом... Він широко вірив у те, що колись все налагодиться і вселяв цю віру в інших... Потім якось ви привели до мене якусь людину... Геть побиту... То був він... Він був весь в крові... Потім... Ви ще кілька разів приводили його до мене... Він не міг розмовляти... Він став заїкатись... Ви змусили мене спостерігати, за тим, як він тане, як він зникає, як він втрачає людські ознаки, крок за кроком... А якось ви прийшли і сказали, що він вчинив самогубство...

СПАНОС Він стрибнув вниз...

ДЖЕЛІКА Він не був людиною, яка здатна вчинити самогубство...

СПАНОС Він вчинив самогубство!.. Раптом він вислизнув у нас з рук і стрибнув з вікна...

ДЖЕЛІКА Мені що голкою проколювати тобі повіки? Чи вирвати язика? Чи відрізати статевий орган? Я була маленькою... Бабуся розповідала казки добро перемагало зло... (пауза) Потім ви почали тикати мені папери. Я не підписувала... Я нікого не вбивала... Не мала стосунків

численними секретними організаціями... Не чинила протизаконних дій... Ви роздягали мене...

СПАНОС По черзі?

ДЖЕЛІКА Повністю гола...

СПАНОС Полізь подивися...

ДЖЕЛІКА Мене знудило на тебе...

СПАНОС Спробуй палицю...

ДЖЕЛІКА Моє тіло немов розламувалось навпіл... Я носила на своєму животі тони ваги... Ви засовували мені в живіт найгостріший в світі шмат заліза...

СПАНОС Власне, нічого не засовувалось... Тобі так здавалося, тому що в тебе були зав'язані очі...

ДЖЕЛІКА Здавалося, що я помру... Потім все зупинялося...

СПАНОС Поруч з тобою був лікар...

ДЖЕЛІКА Потім починалося знову... Я відчувала, як тріщать і ламаються мої зуби... Якимось прибором ви водили по всьому моєму тілу... Яюсь ви привели до мене маму... З жінкою щось трапилось... Чи то вона постаріла?... З нею щось трапилось... Чи то вона поменшала? Напевно, поменшала... Як клубок... Вбивці!.. Відпустіть її! Відпустіть!.. (Пауза) Котра була година? Який був день? Це була смерть? Я мочилася під себе... Ви говорили про те, щоб закривати носи від смраду сечі і паленого м'яса... Мене нудило... Ви примушували мене мити підлогу. Я входила в безліч секретних організацій... Писала на стінах «Хунту геть». Підклада бомби на трибуну Патакоса. Планувала безліч замахів... Випускала газету Фронту Патріотів... Відправляла поштою на забуті адреси...

ЛІЛІКА Досить сестро!.. Не виснажуй більше себе...

ДЖЕЛІКА Потім ви поставили мене перед якимось чоловіком... Я вигукнула, що все те що я говорила і підписувала було брехнею... І все почалося знову... Я вже не мала змоги звільнитися з ваших рук... Може минули роки, я вже забула думати... Потім яюсь з моїх очей впала пов'язка і я побачила тебе, Спанос! Ми зустрілися поглядами. Ви знову зав'язали мені очі...

СПАНОС А що нам ще залишалось робити?

ДЖЕЛІКА Але я не змогла забути, твої очі не змогла забути... Твої очі, твої очі не змогла забути... Ви вкинули мене в якусь камеру... Вже більше нічого не відбувалося... Одного дня прийшли люди в білих халатах... Зробили укол... Я плакала, але сліз не було... Мої очі висохли... Вони сказали: «Не бійся... Більше вже нічого не буде» Більше нічого не буде... Нічого не буде... (Пауза) Стало зрозуміло, що я не

винна... Я лежала в лікарні... І все шукала твоїх очей... В мене випадало волосся... Ночами уві сні я бачила твої очі... Я не могла роздягтись і помитися... Моє тіло перетворилося на горілі клапти... Всюди були твої очі... В мене не було місячних... Я не могла сидіти, не могла ходити... Але твої очі бачила всюди... Лише б врятуватися звідси... Я повинна була тебе знайти... Я вийшла на велике подвір'я... Прийшла додому. Тепер вбити тебе було легше всього... Я обрала те, що важче, Спанос... Ось нарешті ти в моїх руках... Га, Спанос!..

СПАНОС Ти на все дивишся зі свого кута.

ЛІЛІКА А ти розкажи, як ти це бачиш.

СПАНОС Я не вірю, що вона зі щирістю вислухає... Тому що твоя сестра все вирішила... Сім років тому вона прийняла своє рішення... Хіба тепер, за один вечір, я здатен його помінати? Не думаю... По-перше, треба подивитися на все з самого початку... До 1967-го яке було становище в країні? Всюди страйки, страйки, страйки... В автобусах страйки... На заводах страйки... В учбових закладах страйки... Охорона власності відсутня... Охорона життя – відсутня... Хіба неправда? Студенти покинули навчання і билися на вулицях або один з одним, або з охоронцями порядку. Так не могло тривати далі... І сталося те, чого чекали: наші взяли владу в свої руки... Вмить припинилися страйки... На вулицях скінчилися сварки... Студенти повернулися в учбові заклади, робочі – на заводи... Народ почав займатися своїми справами...

ДЖЕЛІКА Досить вже!..

СПАНОС Хіба я тобі не казав?

ЛІЛІКА Ти маєш дозволити, сестро...

ДЖЕЛІКА Підсумуй!

СПАНОС Підсумок такий... Після революції стало відомо про утворення опозиційної організації під назвою Фронт Патріотів... В ній були записані ваші з твоїм другом імена... Ви працювали в ЕДА... До того ж, ви були членами молодіжної організації Ламбракіса... Нам було доручено вас арештувати. Це все...

ДЖЕЛІКА Хіба було незаконним мати стосунки з ЕДА і Молодіжною Організацією Ламбракіса? Це була легальна партія і легальна молодіжна організація...

СПАНОС Цього ти не можеш в мене питати... Нам був даний наказ... І ми виконали все необхідне за цим наказом...

ДЖЕЛІКА Ти хочеш, щоб я тебе виправдала?

СПАНОС Ясно, що не виправдаєш... Але постав себе на моє місце...

ДЖЕЛІКА Тобто, ти не визнаєш себе винним у тому, що ви робили?

СПАНОС В нас теж є почуття, в нас теж є думки... Але ми виконували те, що в основному всі робили, те, що від нас вимагали... Не більше, не менше...

ДЖЕЛІКА В один чудовий день тебе з твоїм сином забирають... З вами відбуваються неймовірні речі... Потім стає зрозуміло, що ви невинні... Вас відпускають, але якою ціною... Тобі буде досить відповіді «Я раб наказу»?

СПАНОС Я не кажу, що ти зовсім не маєш рації...

ДЖЕЛІКА Зараз ти це облиш... Он як виходить... Гра починається... Починається велика гра... Ти знаєш, хто зараз чекає мого дзвінка?

СПАНОС Хто?

ДЖЕЛІКА Мій товариш зараз чергує біля хлопця, в якого зв'язані руки й ноги...

СПАНОС Хто цей хлопець?

ДЖЕЛІКА Я тебе запитую... Хто сенс твого життя?... Хто твій єдиний скарб...?

СПАНОС Мій син? Але в цій справі немає жодної його провини...

ДЖЕЛІКА Так значить, ти вже визнаєш свою провину...

СПАНОС Це не мій син, не мій син, правда ж?

ДЖЕЛІКА Ти не відповів на моє запитання...

СПАНОС Роби зі мною, що хочеш... Але це ж не він правда?

ДЖЕЛІКА Мерзотник...

СПАНОС Ти й такі як ти (Намагається врятуватися) Нехай будуть прокляті! Хай будуть прокляті!..

ДЖЕЛІКА Закінчуй, закінчуй...

СПАНОС Я робив це заради своєї країни... (М'яко) Вас обманули.

ДЖЕЛІКА Ти все ще верзеш дурниці... Зрештою ви звільнили нас. Звільнили, через те що ми виявилися невинним.

СПАНОС Ти не можеш бути настільки поганою. Ти не можеш викрасти мого сина ...

ДЖЕЛІКА На хвилину припустимо, що я була винною перед вами... Скажімо, брала участь в опорі...

СПАНОС Мого сина...

ДЖЕЛІКА Якщо ти мене не слухаєш...

СПАНОС Як не слухаю?

ДЖЕЛІКА Скажімо, я працювала від Фронту Патріотів. Розумієш?

СПАНОС Розумію.

ДЖЕЛІКА Яка в тебе посада?

СПАНОС Тобто?

ДЖЕЛІКА За що ти отримуєш гроші від держави? Кажі! Ти навіть не знаєш, яка в тебе посада...

СПАНОС Знаю.

ДЖЕЛІКА Відповідай, якщо так...

СПАНОС Мій обов'язок... Мій обов'язок ... Пильнувати порядок...

ЛІЛІКА Чи ти вважаєш, що меш пильнувати порядок, застосовуючи жорстокість до людей, яких тобі видають? Якби порядки могли пильнуватися за допомогою насилля, то людство озвіріло б. І нацизм, останній з прикладів звірства, не був би зруйнований...

СПАНОС Я був змушений діяти відповідно до законів.

ЛІЛІКА Хіба в ваших законах є постанова про те, щоб застосовувати насилля до звинуваченого чи до винного?

СПАНОС Не зрозумів.

ДЖЕЛІКА Розумієш... Розумієш, тільки вдаєш, що не розумієш.

СПАНОС Мого сина...

ДЖЕЛІКА Є така постанова?

СПАНОС Немає... Але здавна так роблять...

ЛІЛІКА Хіба те, що так роблять здавна достатньо, щоб тебе врятувати? Твій обов'язок – представляти перед судовими органами звинувачувальних у здоровому стані... Так написано в наших законах. А ти що робив?

ДЖЕЛІКА Ти нехтуєш навіть своїми власними законами...

СПАНОС Мій син не винен... Крім своїх уроків, він ні чим більше не займається... Ні до чого не причетний.

ДЖЕЛІКА Ні до чого не причетна людина теж несе відповідальність за безпорядки.

СПАНОС Як ви його піймали?

ДЖЕЛІКА Ти не відповів на моє запитання.

СПАНОС Він ще дуже молодий...

ДЖЕЛІКА Справді? Я теж була молодю... Я мала право на життя, на кохання, на те, щоб бути разом з коханим чоловіком. Як і кожна людина... Але тепер усе це стало неможливим. Ти навіть відібрав у мене мою жіночість... (Джеліка йде на кухню)

СПАНОС Куди ви його відвезли? Його мати чекає. В чому його провина? Ви ж його відпустите, правда? Прошу, скажи... Ну ж скажи... Ну ж!.. (Джеліка повертається. В руці в неї довгий кабель... Немов навмисне стало зовсім темно)Що це?

ДЖЕЛІКА Хіба не бачиш? Хіба тобі треба розповідати, навіщо може згодитися кабель? Ти ж спеціаліст у таких справах.

СПАНОС Звільніть мого сина... Він не винний...

ДЖЕЛІКА Мій наречений теж був невинний... І моя мати...

СПАНОС З твоєю матір'ю нічого не робили... Ти брешеш...

ДЖЕЛІКА Найбільшого болю ти завдав їй. Що б ти ще міг зробити? Хіба ти не показав мене? Моїй матері хіба не показав?

СПАНОС Вона хотіла побачити... Вона благала...

ДЖЕЛІКА Я не могла ходити... Я стала мов скелет...

СПАНОС Вона просила, щоб їй хоч на п'ять хвилин показали доньку. Показав, тому що вона благала.

ДЖЕЛІКА Ти сміявся, коли з очей моєї матері текли сльози... Ти показав мене їй щоб продемонструвати, до чого ви мене довели і до чого ще здатні довести... Ти не ставив себе на її місце...

СПАНОС Неправда! В мене теж є совість.

ДЖЕЛІКА (Гнівно) О Господи! О Господи! Він ще не соромиться говорити про совість... Дивись, дивись, добре дивись. Дивись, дивись, добре дивись на цю руку... Отримуючи задоволення від насильства... Змушуючи кричати... Окропом... Якщо я вчиню те ж саме з твоїм сином, то цей вчинок буде називатись безсовісним?

СПАНОС Ні! Ти не зможеш так вчинити.

ДЖЕЛІКА Чому? Лише так я зможу помститися...

СПАНОС Мсти! Мсти! Мсти!

ДЖЕЛІКА Так, помста! Потім мама раптово померла. Вона не змогла стерпіти того, що чинили з її дочкою. Її серце виснажилось... Її ти вбив. Ти!

СПАНОС Мій син невинен.

ДЖЕЛІКА Не винен?

СПАНОС Присягаюся, не винен. Він навіть тебе не знає...

ДЖЕЛІКА Я теж тебе не знала.

СПАНОС Він така дитина, що й мухи не образить...

ДЖЕЛІКА Я теж була такою.

СПАНОС Єдина його провина у тому, що він мій син.

ДЖЕЛІКА Хіба цього не досить?

СПАНОС Він же не обирав собі батька...

ДЖЕЛІКА Тобто ти хочеш сказати: «Якби у мого сина була можливість вибрати собі батька, то таку людину як я він би собі батьком не вибрав». Так? Хлопець твій син. Припини... Не намагайся з'їхати з теми. Чи може ти хочеш сказати, що він не твій син?

СПАНОС Прошу, вислухай мене...

ДЖЕЛІКА Мужне чининення опору, щонайменше, дає людині можливість достойно померти. Але врешті, можна померти й без достоїнства. Допоки ти не почув, що твій син зачинений в кімнаті, ти був дуже відважний... А тепер що?

СПАНОС Хіба ти не від жінки народжена? Ти не можеш бути безсовісною людиною... Ти права у тому, що сердишся на мене... Дивись... Заради Бога, не вважай за ницість те, що батько благає за свого сина... Роби зі мною, що хочеш... Звільни його...

ДЖЕЛІКА Ні! Ніяких звільнень без виправдання. Я ще не здійснила над ним суд...

СПАНОС Який суд?

ДЖЕЛІКА Перший допит такий... Допит за твоїми власними методами, один в один... Розумієш?

СПАНОС Ні!

ДЖЕЛІКА Так! Трохи пізніше ти це краще зрозумієш.

СПАНОС Він не винен...

ДЖЕЛІКА Ти сам сказав, що він ні до чого не причетний. Хіба не досить?

СПАНОС Є тисячі людей, мільйони людей, які поховалися по закутках і вичікують... В такому разі, ти маєш і з ними вчинити таке саме зло.

ДЖЕЛІКА Чому він не виступив проти тебе?

СПАНОС Єдине, що він знає про мене це те, що я працюю в службі безпеки. Відпусти його... Він не витримає... Що з того, що ти триматимеш його?

ДЖЕЛІКА Краще б ти виховав сина більш сильним фізично, щоб він міг стерпіти більш сильну фізичну біль... (Важкі кроки... Джеліка проходиться... Вмикає магнітофон) Я тут засуджую не професію а тебе... Пригадуєш Панайота? В нього були блакитні очі... Й борода... Скільки разів я чула, як він казав тобі «Не треба, Спанос»... Чому ти не був таким, як він? Чому ти не протистояв тортурам? В чому різниця між тобою і ним?

СПАНОС Я не міг ризикувати...

(Довго дзвонить телефон і змовкає)

ДЖЕЛІКА Чому ти не міг бути таким самим як Панайот?

СПАНОС Панайота звільнили з обов'язків... Довгий час він лежав у психіатричній лікарні... Залишився без роботи...

ДЖЕЛІКА Тому що він поводився порядно...

СПАНОС Мій батько був бідним пекарем... Роками тяжка праця біля печі... Відкрий заслін печі, поклади до неї тісто на лопаті ... Повкапом закрий заслін... З чола, з тіла,

рук текли ріки поту... Втирай піт рушником, щоб не загас вогонь... Не забувай вкидати дрова. Якщо хліби з печі вчасно не витягти, то вони згорять, пересохнуть...

ДЖЕЛІКА Це була його робота...

СПАНОС Мені було десять років, коли батько забрав мене з собою на роботу і я почав працювати... Поки мої друзі бігали по вулицях за м'ячем, я біля того полум'я намагався допомогти своєму батькові... Щотижня я отримував платню... Але пізніше я дізнався, що її платив мені батько, а не хазяїн... Важливо було, щоб я опанував ремесло... Отримані за тиждень гроші батько забирав назад... Так проходили мої літні канікули...

ДЖЕЛІКА Але ти опановував професію.

СПАНОС Взимку, у вільний від школи час, я знову ж таки був у пекарні. В пекарні я був з підручниками, з зошитами. Рівно десять років... Того року, коли я закінчував лицей, батько помер. Ми з матір'ю опинилися на роздоріжжі... Слава Богу, в нас був будинок, було де прихилити голови... Вища освіта? Мені треба було відразу заробляти гроші... Спочатку мені треба було заробити грошей... Зволікати для мене було неможливо... Хазяїн мене покликав і повідомив, що я можу почати працювати на батьковому місці...

ДЖЕЛІКА Ти ж дивись!..

СПАНОС Так само, як мій батько, я мав роками пітніти перед піччю і врешті подохнути... Іншого вибору не було. Говорячи, що не було іншого вибору, я не мав на увазі випадкові життєві обставини... Був один комісар. Я відбирав для нього найвипеченіші хліби... З часом він почав зі мною розмовляти... Він зрозумів, що я не люблю свою роботу... Він потурбувався про мене і допоміг стати поліцейським.

ДЖЕЛІКА Ти був вихідцем з бідної сім'ї, але спрямував зброю на подібних собі.

СПАНОС Я більше не міг повернутися на пекарню... Не міг повернутися на пекарню... Я зовсім не думаю, що ти мене розумієш... Але все, що збираєшся робити, роби зі мною...

ДЖЕЛІКА Тобто, тобі було легше змушувати затриманих людей блювати кров'ю ніж випікати хліб у пекарні, так?

СПАНОС Відпусти мого сина... Він навіть тварин любить... Вдома тримає собаку... І людей він дуже любить... Він наївний, як і кожна дитина... Зрештою, він і є дитина... Дитина!.. Не дивися на те, що він такий рослий... Він маленький...

ДЖЕЛІКА Чому ж такої чутливості і жалю, які ви відчуваєте до власних дітей, ви не відчуваєте до дітей інших? Чому?

(Знадвору чуто звук під'їзджуючого авта... Авто зупиняється...)

ЛІЛІКА Сестро, що відбувається?

ДЖЕЛІКА Стривай!.. (Гасить світло. При відкриває фіранку) Військова вантажівка...

ЛІЛІКА Що тепер буде? Вони обдивляються машину... Я боюся...

СПАНОС Рятуйте!.. Рятуйтеее!..

ДЖЕЛІКА Замовкни, дурень...

СПАНОС Звільніть мене!.. Рятуйте!..

ЛІЛІКА Вони сіли в авто...

СПАНОС Рятуйтеее!..

(Звук від'їзджуючого авта)

ЛІЛІКА Їдуть...

СПАНОС (Втративши надію) Знову їдуть...

ЛІЛІКА Вони ж не приїдуть ще раз?

ДЖЕЛІКА Мерзотник.

СПАНОС Ти ж відпустиш мого сина, правда? Не зачіпай більше минуле.

ДЖЕЛІКА Я намагаюся більше не згадувати минуле...

СПАНОС Я вже знаю, що ти зробиш.

ДЖЕЛІКА Навіщо ти прийшов сюди цієї ночі? Сподіваючись переспати з моєю сестрою, правда?

СПАНОС Відпусти мого сина... Відпусти мого сина!...

(Повзе по підлозі, стукає кулаками) Все, що хочеш, роби зі мною...

ДЖЕЛІКА Ніхто тебе не почує... Поводся трохи достойніше... Я себе так не поводи́ла...

СПАНОС Мені холодно...

ДЖЕЛІКА Трохи згодом зігрієшся... І вже більше ніколи не будеш мерзнути... Не будеш пітніти... Не будеш сміятися... Відчувати голоду... Спраги...

СПАНОС (До Ліліки) Невже ти нічого не можеш зробити? Вона не зможе тебе образити. Нумо, скажи: «Я не хочу, не треба» Ти казала, що дуже мене любиш...

ДЖЕЛІКА Благаннями ти нічого не зможеш змінити. Я заманила твого сина вдаючись до тієї самої гри, яку з тобою розіграла моя сестра... Ми зачинили його в кімнаті, аби ти відчув той біль, який терпіла моя мати... Помсту я зможу звершити лише після того, як ти і твій син стерпите

ті ж самі страждання... Кабель був точно такий самий, правда?

СПАНОС Я цього не робив... Присягаюся, я не робив... Ламброу робив... Електричний струм завдає людині болю... Нумо, скажи... Зупини її... Моему синові буде боляче... Він помре... Зупини її...

ЛІЛІКА Навіщо ви це робили?

СПАНОС Те що сталося, те сталося... Ти лише могла б її завадити... Прошу...

ЛІЛІКА Моя сестра все вирішила...

СПАНОС Ми з ними це робили не для того, щоб вбити... Тільки для того, щоб вони покалися... Щоб відмовилися... Щоб заговорили... Так, так, щоб змусити їх говорити...

ЛІЛІКА Але те, що ви робили не було законним... Заради чого ви б це не робили, це було неправильно... Тому, що в катуванні тридцяти тисяч людей не має виправдання ...

ДЖЕЛІКА Ти постійно казав, що краще подіє... Відро води і струм... Чекають на мій дзвінок...

СПАНОС Я ладен цілувати підшви твоїх ніг... Не дзвони... Я батько, розумієш, батько.

ДЖЕЛІКА За один раз все зроблять... (Піднімає слухавку)

СПАНОС Я не зможу стерпіти такого болю...

ДЖЕЛІКА Моя мати теж не змогла стерпіти...

СПАНОС Ти теж станеш матір'ю... Завтра, коли ти станеш матір'ю, ти зрозумієш, що я хотів сказати...

ДЖЕЛІКА Замокни вже. Мовчи! Я тобі дам послухати... Ти почувеш голос свого сина...

СПАНОС Ніхто не може тобі в цьому завадити... В мене є до тебе єдине прохання... Волю приречених до смерті людей зазвичай виконують... Я прошу в тебе одного... Лише одного...

ДЖЕЛІКА Кажи!

СПАНОС Я тепер більше розумію твою матір.

ДЖЕЛІКА Не тягни!

СПАНОС Адже ваші думки стосувалися всіх людей... Всі ваші зусилля були спрямовані на рівність на мир...

ДЖЕЛІКА І що? (Починає натискати кнопки телефона)

СПАНОС Зупинись! Благаю, зупинись. Не треба! Виконай мою останню волю. Заради Бога!

ДЖЕЛІКА Але ж ти не кажеш, дурень!.. Кажи! (Кладе слухавку на місце)

СПАНОС Я не переживу того, що мого сина не стане...

Спочатку... Спочатку вбий мене... Спочатку мене вбий, спочатку... (Пауза... Джеліка дивиться на Спа носа, знову бере слухавку)

ЛІЛІКА (Кричить) Досить! Ця гра, нарешті, має скінчитися.

ДЖЕЛІКА Що ти говориш?

ЛІЛІКА Твого сина не спіймали... Розумієш? Твій син на свободі...

СПАНОС О Господи Боже! Значить не спіймали... Це правда?

ДЖЕЛІКА Ти зіпсувала гру... (Трясе сестру) Ти зіпсувала гру... Зіпсувала гру...

ЛІЛІКА (Відштовхує сестру) Чим ти від нього відрізняєшся? Якщо він білий кит, то ти нестямний гарпунник... Ти думаєш, що він причина всіх твоїх нещасть...

ДЖЕЛІКА І що, тепер він невинний?

ЛІЛІКА Він винен не у всьому... Він лише дрібний уламок тих, які виконували свій бридкий обов'язок.

ДЖЕЛІКА Так що, мені його не знищувати?

ЛІЛІКА Що ти зміниш тим, що вб'єш його? На його місце відразу поставлять іншого.

ДЖЕЛІКА То що, мені його відпустити?

СПАНОС Я відразу піду. Я про все забуду. Присягаюся своїм сином. Все забуду.

ЛІЛІКА Зараз має початися комендантська година.

ДЖЕЛІКА То що, мені його відпускати, хай йде, так? Ти хочеш, щоб те, що він накоїв, зійшло йому з рук? Кажи давай!

ЛІЛІКА Щоб не зійшло з рук. Але це теж не вихід.

ДЖЕЛІКА Якщо так, то скажи тоді, який вихід.

ЛІЛІКА В багатьох країнах їх було засуджено й винесено вироки...

ДЖЕЛІКА Є орган, який би міг їх засудити? Кажи, є?

ЛІЛІКА

ДЖЕЛІКА (Хапає пістолет) Повернись спиною! Швидко, повернись кажу! Повернись! Повернись!

(Спанос повертається спиною до Джеліки. Опускається на коліна. Джеліка підходить до Спаноса, спрямовує пістолет, притискає його до Спаносової потилиці)

ЛІЛІКА Сестро!

(Залишаються мов на фотографії)

Кінець

1980, Анкара.

